

การจัดการปุ๋ยกาแฟโรบัสต้าที่ให้ผลผลิตแล้ว

การปลูกกาแฟโรบัสต้าในภาคใต้เกือบทั้งหมดเป็นการปลูกแบบอาศัยน้ำฝนเพียงอย่างเดียว ดังนั้นช่วงที่กาแฟไม่ขาดน้ำและเกษตรกรสามารถใส่ปุ๋ยได้มีประมาณ 8-9 เดือน (ยกเว้นช่วงแล้งประมาณปลายเดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน) ช่วง 8-9 เดือนนี้ กาแฟโรบัสต้ามีการเจริญเติบโตทั้งทางลำต้นกิ่งก้านใบ พร้อม ๆ กับการเจริญเติบโตของผล จึงเป็นช่วงเวลาที่กาแฟต้องการปุ๋ยอยู่ตลอดเวลา การใส่ปุ๋ยเคมีควรแบ่งใส่ครั้งละน้อยแต่บ่อยครั้ง จะดีกว่าการให้ในปริมาณมากเพียงครั้งเดียว การใส่ปุ๋ยกาแฟโรบัสต้าจะแบ่งเป็น 4 ช่วง ได้แก่ ช่วงหลังการเก็บเกี่ยว ช่วงขยายผล ช่วงสะสมน้ำหนักรสชาติ และช่วงก่อนการเก็บเกี่ยว (ฝ่ายบริการการเกษตรเนสท์เล่, มปป.)

1. การใส่ปุ๋ยเคมี

กาแฟต้องการปุ๋ยหลัก 3 ธาตุได้แก่ ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโปตัสเซียม เช่นเดียวกับพืชอื่น ธาตุฟอสฟอรัสเป็นธาตุที่มีความสำคัญในช่วงแรกสำหรับกาแฟเริ่มปลูก ช่วยทำให้กาแฟมีระบบรากที่แข็งแรง แต่สำหรับต้นกาแฟที่ให้ผลผลิตแล้วจะไม่ตอบสนองต่อปุ๋ยฟอสฟอรัสมากนัก ธาตุอาหารหลักที่สำคัญจึงเน้นที่ไนโตรเจนและโปตัสเซียมมากกว่า สุรรัตน์ ปัญญาโตนะ และปานหทัย นพขินวงศ์ (2554) เสนอว่า ปุ๋ยไนโตรเจนที่ใช้กับกาแฟควรใช้ยูเรีย (46-0-0) เนื่องจากเป็นปุ๋ยที่ถูกที่สุด ปุ๋ยโพแทสเซียมควรใช้โพแทสเซียมคลอไรด์ (0-0-60) ส่วนปุ๋ยฟอสฟอรัสควรใช้ปุ๋ยไดแอมโมเนียมฟอสเฟต (18-46-0) สำหรับต้นกาแฟที่กำลังให้ผล จะต้องการปุ๋ยมากที่สุดในช่วงที่ผลขยายตัวอย่างรวดเร็ว เพื่อให้ผลขยายตัวได้มากที่สุดและมีผลร่วงน้อยที่สุด ช่วงที่สำคัญรองลงมา คือ ช่วงก่อนเก็บเกี่ยวผลผลิต 2-3 เดือน ซึ่งจะทำให้ผลมีคุณภาพและน้ำหนักดี หากกาแฟได้รับปุ๋ยไม่เพียงพอในช่วงที่กาแฟมีผลบนต้น จะทำให้ผลและใบเหลือง หลุดร่วง และอาจมีกิ่งแห้งตายเป็นจำนวนมากได้ (สถาบันวิจัยพืชสวนกรมวิชาการเกษตร, 2553) การใส่ปุ๋ยเคมี ควรใส่ปุ๋ยหลังฝนตก 1-2 วันหรือเมื่อดินมีความชื้น โดยผสมแม่ปุ๋ยทั้ง 3 ชนิดเข้าด้วยกัน ทำการชั่งปุ๋ยแต่ละชนิดตามจำนวนต้นกาแฟที่มี แล้วผสมให้เข้ากันดีและควรใส่ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ดังนี้

1.1 พื้นที่ราบ อาจหว่านให้ทั่วบริเวณใต้พุ่มต้น หรือโรยเป็นวงรอบต้นห่างจากโคนต้นประมาณ 50-75 ซม. เนื่องจากรากฝอยที่ทำหน้าที่หาอาหารกระจายอยู่ทั่วไปใกล้ผิวดิน ถ้าใส่พร้อมกับปุ๋ยอินทรีย์หรือแกลบกาแฟก็ให้โรยทับบนปุ๋ยเคมีได้เลย

1.2 พื้นที่ลาดชัน ควรใส่เป็นจุด 2-3 จุด โดยขุดดินตื้น ๆ ลึกประมาณ 5-10 ซม. บริเวณรอบชายพุ่มเฉพาะด้านที่ไหลสูง ทำการใส่ปุ๋ยแล้วกลบดินให้แน่นอย่างเดิม หากปรับพื้นที่ใต้พุ่มต้นด้านบนให้เป็นที่ราบหรือแอ่งกะทะได้ก็จะช่วยให้การใส่ปุ๋ยมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

รูปที่ 16 แสดงการใส่ปุ๋ยเคมีให้ต้นกาแฟโรบัสต้า

2. การใช้เปลือกกาแฟแห้งและการใช้ปุ๋ยหมักแกลบกาแฟ

2.1 การใช้เปลือกกาแฟแห้ง

เปลือกกาแฟแห้งที่ได้จากการสีเมล็ดกาแฟ ชาวบ้านนิยมเรียกว่า “แกลบกาแฟ” ซึ่งเปลือกกาแฟแห้งเป็นวัสดุอินทรีย์ที่ใช้ปรับปรุงดินได้ดี กรมวิชาการเกษตร โดยศูนย์วิจัยพืชสวนชุมพรได้ทำการทดลองเมื่อปี พ.ศ. 2551-2552 พบว่า สามารถใช้ได้ดีทั้งแบบใส่โดยตรงและแบบนำไปทำเป็นปุ๋ยหมักก่อนนำไปใช้

การใช้เปลือกกาแฟแห้งให้ใส่บริเวณรอบต้นกาแฟประมาณ 3-5 กิโลกรัม ใส่ 1 ครั้งต่อปี ช่วงใดก็ได้ขึ้นอยู่กับความสะดวกในการจัดการ แต่ถ้าใส่ก่อนเข้าฤดูแล้งก็จะช่วยลดลมโคนต้นรักษาความชื้นให้กาแฟด้วย ทั้งนี้ให้ใส่เป็นวงรอบต้นตรงบริเวณชายพุ่มต้นกาแฟวัดเข้ามาประมาณ 1/3 หรือ 1/2 ของรัศมีพุ่มต้น

รูปที่ 17 แสดงการใส่เปลือกกาแฟแห้ง

2.2 การใช้ปุ๋ยหมักแกลบกาแฟหรือปุ๋ยหมักเปลือกกาแฟแห้ง

ปุ๋ยหมักแกลบกาแฟทำจากเปลือกกาแฟแห้งกับมูลสัตว์ เอามากองรวมกันจนเกิดการย่อยสลายตัวผู้ฝังจากการกระทำของจุลินทรีย์ได้ปุ๋ยที่สะอาดและให้ผลดีแก่ดินในระยะยาว ให้ธาตุอาหารทั้งธาตุหลัก ธาตุรอง และจุลธาตุหลายชนิด ให้อินทรีย์วัตถุแก่ดินส่งเสริมการเติบโตของจุลินทรีย์ดิน ซึ่งการใช้ปุ๋ยหมักแกลบกาแฟแนะนำให้ใช้ในปริมาณ 3-5 กิโลกรัมต่อต้น ใส่ให้ต้นกาแฟปีละครั้ง ซึ่งต้องใช้วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำปุ๋ยหมักแกลบกาแฟและขั้นตอนการทำปุ๋ยหมักแกลบกาแฟ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.2.1 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำปุ๋ยหมักแกลบกาแฟ

- เชื้อปุ๋ยหมักของกรมวิชาการเกษตร หรือกรมพัฒนาที่ดิน จำนวน 1 ชอง
- ปุ๋ยคอกหรือมูลสัตว์ จำนวน 200 กิโลกรัม
- ปุ๋ยยูเรีย จำนวน 2 กิโลกรัม
- แกลบกาแฟ จำนวน 1,000 กิโลกรัม
- น้ำและพลั่ว
- ผ้าพลาสติก, ถุงปุ๋ย หรือทางมะพร้าว เพื่อใช้เป็นวัสดุปิดคลุมกองปุ๋ยหมัก

2.2.2 ขั้นตอนการทำปุ๋ยหมักแกลบกาแฟ

- เตรียมเปลือกกาแฟแห้งให้มีความชื้น โดยการรดน้ำและคลุกเคล้าให้ทั่วถึง
- ใส่เชื้อเร่งปุ๋ยหมักลงในถังน้ำ ใส่ น้ำ 20 ลิตร ทำการกวน และทิ้งไว้ 10-15 นาที

- นำเปลือกกาแฟที่เตรียมไว้มากองให้กว้าง 2 เมตร ยาวประมาณ 2-3 เมตร ย่ำให้แน่นโดยสูง 30-40 เซนติเมตร โรยปุ๋ยคอกหรือมูลสัตว์ให้ทั่วบนพื้นผิว ถ้าปุ๋ยคอกแห้งควรรดน้ำให้ทั่วถึง จากนั้นโรยด้วยยูเรีย แล้วรดน้ำละลายสารเร่งให้ทั่วผิวนำกองเป็นการเตรียมเสร็จ 1 ชั้น

- ทำซ้ำตามขั้นตอนจนได้ครบ 4-5 ชั้น หรือสูง 1-1.5 เมตร

- ชั้นบนสุดให้ปิดทับด้วยเปลือกกาแฟแห้งหรือดินที่ขึ้น เพื่อกักเก็บความชื้น

- คลุมผ้าพลาสติกเพื่อรักษาความชื้นและป้องกันฝนชะล้าง

- ในช่วงเดือนแรกให้กลับกองปุ๋ยทุก 7-10 วัน และกลับกองปุ๋ยไม่น้อยกว่า 5 ครั้ง เมื่อครบ 2 และ 3 เดือน ถ้ากองปุ๋ยแห้งเกินไปให้รดน้ำด้วยขณะทำการกลับกองปุ๋ย

- ปุ๋ยหมักแกลบกาแฟจะใช้ได้ต่อเมื่อปุ๋ยยุ่ย มีสีดำคล้ำ มีกลิ่นดิน ไม่เหม็น ไม่ร้อน และไม่ยุบตัวอีกแล้ว

จากข้อมูลทั้งหมดสามารถนำมาสรุปเป็นตารางแนะนำการให้ปุ๋ยสำหรับต้นกาแฟที่ให้ผลผลิตแล้วที่ปลูกแบบไม่มีร่มเงา ซึ่งตารางแนะนำถึงปริมาณและระยะเวลาการให้ปุ๋ยกาแฟโรบัสต้าในช่วงต่าง ๆ ของปี ระยะเวลาที่ให้ปุ๋ยอาจทำไปตามเดือนที่กำหนดไว้หรือจะให้ดีกว่านั้นควรจะให้ตามระยะการเจริญเติบโตของต้นและผลกาแฟ (สุธีรัตน์ ปัญญาโตนะ, 2552)